

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)
Філологічний

Кафедра _____ Філософії і культурології _____

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Соціальна політика
(вибіркова)

Освітньо-професійна програма _____ Соціальне забезпечення _____

Спеціальність _____ загальноуніверситетський курс _____

Галузь знань _____

Рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

Мова навчання _____ українська _____

Розробники: _____ к.соц.н., асистент Катерина Шестакова _____

Профайл викладача (-ів)

<http://philology.chnu.edu.ua/?personnal=%d1%88%d0%b5%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b0-%d0%ba%d0%b0%d1%82%d0%b5%d1%80%d0%b8%d0%bd%d0%b0-%d1%8e%d1%80%d1%96%d1%97%d0%b2%d0%bd%d0%b0#more-4247>

Контактний тел. +380955510601

E-mail: k.shestakova@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle **Дайте посилання на дисципліну в системі Moodle**

Консультації Вівторок, 14.30 – 15.30; четвер, 14.30 – 15.30

Очні консультації: вівторок, 14.30- 15.30

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Характерною особливістю сучасного етапу розвитку світу є відхід від усталених форм економічної, соціальної, гуманітарної політики. Відбуваються радикальні зміни в соціальній сфері не тільки тих країн, що їх раніше відносили до так званого „другого світу“, а й у країнах традиційної демократії. Ці держави опинилися перед необхідністю робити вибір між колективною та індивідуальною відповідальністю за соціальний добробут, між обов'язками найманого працівника та обов'язками роботодавця у страхуванні від соціальних ризиків, між обов'язковою та добровільною участю у соціальних програмах, орієнтацією на позитивні чи на негативні свободи, між місцевим, національним чи наднаціональним регулюванням соціальної сфери.

Перехід України до ринкових відносин, її інтеграція до світової економічної системи, зміни у політичній сфері потребують нових підходів до розуміння соціальної політики та перспектив її розвитку. Саме тому для ефективних національних перетворень важливим є аналіз та використання досвіду інших країн, врахування досягнень, обмежень та динаміки розвитку існуючих моделей соціальної політики економічно потужних країн і практики реалізації соціальних програм, теоретичне обґрунтування вибору адекватної моделі соціальної політики.

Процеси перетворення викликані, зокрема, дискусіями щодо державного фінансування соціальної сфери та регулювання трудових відносин за умов посиленої трудової міграції та гнучких форм зайнятості, що в теоретико-ідеологічному плані означає перегляд ціннісної бази моделі соціальної політики. Практичні наслідки змін усталених моделей потребують належного аналізу та осмислення. Відтак порівняльний аналіз процесів, що відбуваються в соціальній сфері економічно розвинутих країн у контексті регіональних інтеграцій та глобалізації, набуває особливого значення, він дає змогу відстежити динаміку змін ідеологічних уявлень, їх теоретичного обґрунтування і практичних дій урядів економічно розвинутих країн.

2. Мета навчальної дисципліни.

Ознайомити студентів з основами соціальної політики як науки та практичного механізму регулювання сучасного суспільного життя.

3. Завдання.

- надати базові знання про сутність, особливості, проблеми та тенденції розвитку соціальної політики як практичної діяльності, навчальної та наукової дисципліни у світі та в Україні;
- надати базові знання про сучасний стан соціальної політики як науки, її структуру, особливості теоретичного та прикладного аналізу соціальної політики як практичної діяльності, базові теоретичні концепції та підходи;
- сформувати у студентів первинні практичні навички щодо застосування одержаних теоретичних знань для аналізу соціальної політики в Україні.

4. Пререквізити. Середня освіта в повному обсязі.

5. Результати навчання:

Знати:

- головні підходи до визначення поняття “соціальна політика”;
- етапи становлення соціальної політики у світі та в Україні;
- тенденції та проблеми розвитку сучасної соціальної політики у світі та в Україні;
- особливості теоретичного та прикладного аналізу соціальної політики;
- зміст основних теорій та концепцій соціальної політики;
- сутність, історію становлення, основні категорії, моделі, методи оцінювання та соціального аудиту як напрямів прикладного аналізу соціальної політики;
- етапи здійснення соціального аудиту та оцінювання;
- професійні стандарти соціального аудиту та оцінювання;
- тенденції розвитку соціального аудиту та оцінювання в Україні та в інших країнах

Разом за ЗМ1		6	12									
Теми лекційних занять												
Тема 1. Поняття соціального захисту і соціальної безпеки		2	2									
Тема 2. Історія розвитку соціального захисту		2	2									
Тема 3. Соціальне нормування, бідність і соціальна допомога малозабезпеченим верствам населення		2	2									
Тема 4. Соціальне страхування		1	1									
Тема 5. Критерії визначення ефективності соціальної політики. Соціальний аудит.		2	2									
Разом за ЗМ 2		9	9									
Усього годин	90	15	15									

3.2.1. Теми семінарських занять

№	Назва теми
1.	Соціальна політика як практична діяльність і напрям наукових досліджень
2.	Структура та функції соціальної політики
3.	Держава загального добробуту
4.	Поняття соціального захисту і соціальної безпеки
5.	Історія розвитку соціального захисту
6.	Соціальне нормування, бідність і соціальна допомога малозабезпеченим верствам населення
7.	Соціальне страхування
8.	Критерії визначення ефективності соціальної політики. Соціальний аудит.

3.2.2. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1.	Опрацювавши рекомендовану літературу, визначте, які проблеми можуть виникнути у

	процесі реалізації соціальної політики.
2.	Підготуйте таблицю: «Функції соціальної політики».
3.	Підготуйте схему: «Суб'єкти соціальної політики».
4.	Підготуйте схемі: «Інструменти соціальної політики».
5.	Підготуйте таблицю: «Система соціальних служб в Україні».
6.	Охарактеризуйте особливості соціальної політики в радянському суспільстві в XX столітті.
7.	Визначить основні риси моделей держави загального добробуту.
8.	Розкрийте, як співвідносяться соціальна політика і соціальна безпека.
9.	Використовуючи Конституцію України, поясніть, як в цьому документі трактується право на соціальний захист громадян України?
10.	Підготуйте реферативний огляд статті: Хома Н. М. Типологія моделей соціальної держави: аналіз основних підходів / Н. М. Хома // Держава і право. – 2012. – С. 612 – 617.
11.	Використовуючи історичні джерела охарактеризуйте роль сім'ї, приватних благодійників, громади, релігійних установ у вирішенні соціальних проблем.
12.	Підготуйте таблицю: «Основні віхи становлення соціального захисту в країнах Європи».
13.	Підготуйте реферативний огляд статті: Ярова Л.В. Нові тенденції соціальної політики у сучасному світі // Освіта регіону. – 2009. - № 4. – С. 71 – 76.
14.	Підготуйте реферативні огляди статей: Складові добробуту і бідності // Соціальний захист. – 2004. – №5. – С.38-42; 2) Баранова Н.П., Новікова Т.В. Соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціальної політики України [Електронний ресурс] / Н.П. Баранова Т.В. Новікова. – Режим доступу: http://www.cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=
15.	Підготуйте тематичне повідомлення: «Характеристика соціальної допомоги відповідно до положень Міжнародного бюро праці».
16.	Підготуйте питання анкетного опитування щодо реформ пенсійного забезпечення в Україні.

1.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми
1.	Людина – головний об'єкт соціальної політики.
2.	Поняття й сутність соціальної політики.
3.	Основні категорії соціальної політики.
4.	Поняття й визначення термінів «соціальні потреби», «соціальні відносини».
5.	Суть категорій «соціальні нормативи» і «соціальні стандарти».
6.	Мета і основні напрями соціальної політики.
7.	Соціальна політика як фактор економічного розвитку.
8.	Соціальні наслідки соціально-економічних управлінських рішень.
9.	Функції соціальної політики.
10.	Погляди на соціальну справедливість та соціальну рівність і їх суть.
11.	Основні причини кризових явищ у соціальній сфері та здійсненні соціальної політики в Україні на сучасному етапі.
12.	Особливості діяльності людини як суб'єкта соціальної політики.
13.	Основні завдання держави як суб'єкта соціальної політики.
14.	Особливості здійснення соціальної політики в Україні.
15.	Основні принципи соціальної політики.
16.	Зміст принципу єдності об'єктивного та суб'єктивного у здійсненні соціальної політики.
17.	Принцип об'єктивної саморегуляції і цілеспрямованої діяльності у здійсненні соціальної

	політики.
18.	Як Ви розумієте внутрішню свідому мотиваційну діяльність особистості, спрямовану на саморегуляцію свого соціального потенціалу?
19.	Принцип комплексності соціальної політики.
20.	Принцип єдності організаційних і самоорганізаційних засад у реалізації соціальної політики.
21.	Сутність соціальної безпеки людини і суспільства.
22.	Поняття та основні параметри соціальної держави.
23.	Типологія соціальної політики.
24.	Основні сучасні проблеми соціального захисту в розвинених країнах світу.
25.	Поясніть, чому соціальний захист набирає глобального характеру.
26.	В яких формах виявляється глобалізація соціального захисту?
27.	Які класифікації моделей соціальної держави вам відомі?
28.	Проаналізуйте, які історичні особливості визначили специфіку «східних» моделей соціальної держави.
29.	Поняття соціального захисту і соціальної безпеки. Гарантії соціального захисту в Конституції України.
30.	Мета соціального захисту.
31.	Активна і пасивна спрямованість соціального захисту.
32.	Співвіднесення понять соціальний захист та соціальна безпека.
33.	Характеристика активної та пасивної спрямованості соціального захисту в сучасному українському суспільстві.
34.	Соціальний захист в Україні.
35.	Нормативно-правові аспекти соціальної політики та соціальної роботи.
36.	Законодавство України, дотичне до надання соціальних послуг.
37.	Складові соціального захисту в Україні: назвіть та охарактеризуйте.
38.	Принципи соціального захисту.
39.	Поясніть, чому протягом тривалого історичного часу держава переслідувала жебраків.
40.	Соціальний захист в Україні за часів козаччини.
41.	Причини формування сучасної системи соціального захисту.
42.	Принципи, на яких ґрунтується сучасна система соціального захисту.
43.	Соціальні нормативи як відправна точка соціальної політики.
44.	Охарактеризуйте концептуальні поняття і терміни соціальних стандартів і нормативів в Україні
45.	Бідність як соціальне явище.
46.	Сутність і завдання соціальної допомоги.
47.	Охарактеризуйте категорію мінімуму засобів існування.
48.	Сім'я як об'єкт соціального нормування.
49.	Проблема бідності на сучасному етапі суспільного розвитку.
50.	Бідність в Україні.
51.	Система соціальної допомоги: зарубіжний та вітчизняний досвід.
52.	Критерії бідності. Що характеризує кожний з них?
53.	Охарактеризуйте категорію мінімуму засобів існування.
54.	Чому об'єктом соціального нормування є сім'я?
55.	Які потреби задовольняються в сім'ї, а які можна задовольнити лише на суспільному рівні?
56.	Чому бідність притаманна будь-якому суспільству?
57.	Поняття соціального страхування.
58.	Кошти і тарифи в соціальному страхуванні.
59.	Види соціального страхування.
60.	Криза пенсійного забезпечення в Україні.

61.	Загальна характеристика соціального страхування.
62.	Характеристика основних видів соціального страхування.
63.	Специфічні особливості пенсійного страхування.
64.	Медичне страхування.
65.	Охарактеризуйте різні типи пенсійних систем.
66.	Основні джерел формування бюджету соціального страхування.
67.	Основні підходи до визначення ефективності соціальної політики. Поняття соціальних індексів.
68.	Поняття соціального аудиту.
69.	Історична еволюція соціального аудиту.
70.	Методи соціального аудиту.
71.	Процедура проведення соціального аудиту (підготовка, проведення, розробка підсумкового документу).
72.	Методика проведення соціального аудиту.
73.	Технології соціального аудиту.
74.	Американська модель соціальних відносин і аудиту.
75.	Французька модель соціальних відносин і аудиту.
76.	Німецька модель соціальних відносин і аудиту.
77.	Японська модель соціальних відносин і аудиту.

4. Система контролю та оцінювання

Форма підсумкового контролю – залік. Оцінка з навчальної дисципліни визначається за 100 бальною шкалою. Бали нараховуються за різні види навчальної роботи, а потім збираються за накопичувальною системою.

Вивчення дисципліни ділиться на два змістових модулі, кожен із них оцінюється у **30 балів** (максимально) і складається з певної кількості тем. Із цих 30 балів 10 балів (максимально) можна отримати за модульну контрольну роботу, а 20 балів (максимально) – за роботу на семінарах. При цьому, максимальна оцінка за роботу на семінарі. За два змістових модулі студент може набрати **60 балів** (максимально), на заліку/іспиті – **40 балів** (максимально), а загалом – **100 балів** (максимально). У ході вивчення дисципліни за сумою балів визначаються: *поточний, модульний, рубіжний (заліково-екзаменаційний) і підсумковий рейтинги*.

Поточний рейтинг – це сума балів за різні види поточної навчальної роботи.

Модульний рейтинг – це сума балів, отримана за результатами вивчення змістового модуля або модулів.

Рубіжний (заліково-екзаменаційний) рейтинг – це сума балів, отриманих на заліку/іспиті (максимально – 40). **Іспит** проводиться в письмовій формі та складається з двох типів завдань: перше – розгорнута відповідь на три контрольні питання (максимальна оцінка – 30 балів) і друге – тестове завдання (максимальна оцінка – 10 балів).

Підсумковий рейтинг – це сума балів, одержаних студентом за всі змістові модулі та під час складання заліку/іспиту (максимально – 100).

Оцінювання за формами роботи

№ п/п	Форма роботи	ЗМ1 Мах. за НЕ – 5 балів	ЗМ 2 Мах. за НЕ – 6 балів
1	Усна відповідь	2	2
2	Доповнення	1	1
3	Участь в дискусії	1	1
4	Письмова самостійна робота	2	3

5	Аналітичний огляд статті	3	3
6	Реферат	4	4
7	Презентація	4	4
8	Модульна контрольна робота	5	10
9	Залік	40	

Навчальна програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та узгоджена з примірною структурою змісту навчального курсу, рекомендованою Європейською кредитно-трансферною системою (ECTS).

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Залік	Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3		T1	T2	T3	T4	T5	40	100
10	10	10		5	10	5	5	5		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

5. Рекомендована література

5.1. Базова (основна)

1. Бондаренко С. М., Бугас Н. В. Соціальна політика держави як основа забезпечення соціального розвитку // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. №2. http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/42.pdf
2. Скуратівський В., Палій О. Основи соціальної політики: Навч. посібник / В.Скуратівський, О. Палій. – К.: МАУП, 2002. – 200 с
3. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Т.В.Семигіної, І.І.Миговича. – К.: Академія, 2005. – 304 с.
4. Семигіна Т. Словник із соціальної політики. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 750 с.
5. Grzywna P., Lustig J., Mitreğa M., Spępień-Lampa N., Zasepa B. Polityka społeczna. Rozważania o teorii i praktyce. Katowice, 2017. <https://core.ac.uk/download/pdf/197757382.pdf>
6. Carlos F. Maldonado Valera, Andrea F. Palma Roco. Building consensus and establishing compacts in social policy. Notes for an analytical framework \ Social policy. 179. 2014. https://repositorio.cepal.org/bitstream/handle/11362/36895/1/S2014117_en.pdf

5.2. Допоміжна

1. Іванова О. Л. Соціальна політика: теоретичні аспекти. — К.: Академія, 2003. – 107 с.
2. Дікон Б. Глобальна соціальна політика. Міжнародні організації й майбутнє соціального добробуту / Б. Дікон, М. Халс, П. Стабс; [пер. з англ. А. Олійника та ін.]. – К.: Основи, 1999. – 346 с.
3. Константинова Л. В. Социальная политика: штрихи к социологической концепции / Л.В. Константинова // Социс. – 2005. - № 2. – С. 36 – 44.
4. Шевчук П. І. Соціальна політика. – Львів: Світ, 2003. – 400 с.
5. Семигіна Т. Традиційні моделі соціальної політики в умовах глобалізації // Людина і політика. – 2004. – № 1. – С. 134–143.
6. Кузнєцова Р.П., Шинтік Н.В. Законодавчо-нормативна база як основа розрахунків у моделі соціального бюджету // Соціальний захист. – 2001. - № 4. – С. 57 – 62.

7. Кухаренко О. В. Зміст та значення соціальної справедливості в сучасному українському суспільстві (за результатами опитувань населення Галичини та Донбасу)/ О.В.Кухаренко // Вісник ХНУ. Серія «Соціологія». – 2015. – №1148. – С.75-81.

7. Інформаційні ресурси

1. Міністерство соціальної політики <http://www.msp.gov.ua>
2. Національний інститут стратегічних досліджень <http://www.niss.gov.ua>
3. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Чернівецький регіональний центр зайнятості <http://www.dcz.gov.ua/chn/control/uk/index>
5. Електронний ресурс <http://cyberleninka.ru>